

JURNAL

CENTRU PESPÎNDIREA ȘTIINȚELOR NATURALE ȘI ESAKTE,

în toate clasele.

Pedigeatș

de

Profesor Doktor Izliș Baran.

№ 34.

(Anul întâi)

București.

Septembrie 8, 1856.

Compende: Viața șfletului în bisă. — Kvestiuni arpikole.

VIAȚA ȘFLETULUI ÎN BISĂ.

Articolul I.

Biața animală cere o alternanță de activitate și de repaus. O activitate neîntreruptă ca și un repaus neîntrerupt, amândouă nimicesc viața animală. De aceea Natura a făcut ca animalul să petreacă viața sa în somn și demtente. Aceea ce este un dănie (prânză) pentru stomac, aceea este somn pentru inimă, adică somnul este nrșimentul inimii. În somn, toate esvitantentele care înflăse asupra noastră toată ziua, aș înțetată, de și faktuata inimii noastre d'a nrșimi esvantișne, n'a înțetată; de aceea sîntem în stare a ne demtenta kindș

esvitantentele lșkreș kș o forș mare. S. e. o lșminare semilă nrșș înaintea țelș ce doarme (adormitșș), eș n'o vede, ne kindș dakt lșmina devine prea tare, atșnș se deuteantș. În somnș, faktuata mîkșrîi volentare a înțetată a lșkra; konștiînda de sine a omșș este întșnekats, obșkșrș saș nrșș, asemenea și lșkrarea simșșrișorș kiar și treșînda mîkșrîi și vșșșrîi se slșveskș și se fakș nesimșșibile. Kîțș de mare șș fie foamea șnș omș, kindș a adormitșș de și viseazș felșrimî de mîkșrî, dar n'are simșșșș foamei.

Dar kită de mare să fie repașșălă kor-
pălăi kă toate fakaltădile sale în somnă,
snipitălă nostră este demtentă, adikă sșfle-
tălă nostră, ačestă prinčipă snipitălă, eternă,
isvorălă rîndșiriloră raționabile mi a ima-
niloră nemărupinite mi kape o pșrtămă în sînălă
nostră. Așa dar întokmaī prekămă zioa kor-
pălă nostră împresnă kă inima kape ilă în-
viază, trăeskă o viađă korporală animală,
așa mi în somnă snipitălă nostră trăemte
prin sine o viađă snipitălă. Dar viađa a-
čeastă snipitălă rapă kă se manifestă prin
vr' o lăkrape vizibilă, maī adesea se manife-
stă prin prodăkționă imășinare, adikă prin
visșpă.

Visălă! O ce espresione misterioasă mi
mașikă! Așzindă voră ačeastă, čine n' mi adă-
ce aminte d' o mășime de ideī mi de sim-
dăționă kape i s'a întimplată în viađa lăi? Ūnde e-
ste vr' ună omă kape n'a avătă în visșpile sa-
le niște ore de feričipe inkintătoare săđ de
șnaime teribile? Čine nă simte adinčimea es-
presionei ačelăi filosofă kape zičea: kă pen-
tră ășistenđa șmană ka să fie feričită, trăeșe
nă nămaī o viađă plăkătă în stapea de de-
mtentape, či mi visșpă plăkătă mi frămoase!

Kindă omălă doarme, nămaī korpălă săș
repașșează, ne kindă snipitălă lăi rămine
dementată, adikă aktivitateă lăi nă inčetea-
ză, kăčī snipitălă omălă ničī n' are trășin-
đă de repaosă. Așa dar kindă zičemă kă
în somnă mi inima noastră se odixnește, va
să zikă kă în somnă korpălă nostră se re-
stășpă mi organelă simđșiriloră noastre re-
pașșează, prin șpape demtentăndăse, snipi-
tălă e în stape a lăkra maī bine kă korpălă
de kită maī nainte. Așa dar mi în somnă
snipitălă lăkrează, insă nă într' ačestă modă
prekămă lăkrează în stapea de demtentape,
kăčī în somnă snipitălă nă poate să priime-
skă impresiōni din lămea estepioară, prin
șpape toată lăkrapea lăi este vazată atșnčī
așșpă kombinăționă impresiōniloră ce le-a
priimită maī nainte mi kape eșistă akămă a-
skănsă într' insălă. Așa dar kă drentă kă-
vintă nătemă ziče kă visălă este o stape in-
termediară între somnălă mi demtentapea. Lă

șnă omă demtentă lăkrează korpălă mi sni-
pitălă; lă șnă omă adormită kape are visșpă,
lăkrează nămaī snipitălă dar nă korpă; apoi
lă șnă omă adormită kape nă visează, nă lă-
krează ničī korpă, apoi ničī snipitălă nă đă
șnă semnă de demtentape mi de aktivitatea sa.

Înt' ună altă dokă amă zisă kă somnălă
omălă poate să fie nepfektă săđ impnepfektă
(semi-somnă). Elă este nepfektă kindă sim-
đșpile sale sintă inkise kă totă kătre lămea
estepioară, nepriimindă ničī o impresiōne de
ačea ce se întimplă împreșșălă lăi; din
kontra, kindă organelă simđșiriloră ale omă-
lăi adormită priimeskă niște impresiōni kon-
fășe din evenimentele estepioare, atșnčī som-
nălă e impnepfektă. În čenepe, somnălă in-
čene totă d' așna kă semi-somnă. Stapea de-
mtentăpăi trăe maī totă d' așna prin stape de
semi-somnă năne vine lă somnă nepfektă, de
mi ačeastă transiționă nă đine de măte opă
maī măltă de kită kite-va minște. În ačeastă
stape de semi-somnă se șpamează felșpimă de
lășziōni (inekčiziōni) ale simđșiriloră; kăčī
în ačeastă stape de konfăziōne a impresiōni-
loră simđșiale, imășinile se kofșndă într' inse-
le, se kombină într' inșele într' ună modă vi-
zară mi fantastikă. Kite o dată atenționă
noastră nă s'a întșnekată prea măltă lă in-
čenșălă somnălăi, mi avemă atșnčī inkă o
idee lămșpă de stapea noastră reală, a-
tșnčī știmă kă toate ačeste kombinăționă n' aș
ničī o realitate mi kă sintă nămaī visșpă; de
ačea se întimplă kă șniī, kindă visează,
știđ în somnă kă visează, va inkă lă șniī
oamenī voingă loră în somnă este atită de
nășternikă, în kită kindă voră să se demten-
te, se demtentă îndată. Lă șniī oamenī d' o
inteličenđă mare, s'a vășzătă fenomenălă kă
în visșpile loră ađ rezolștă problemele ști-
inđițice čele maī komplikate. S. e. čelebrălă
čometpă Euler a rezolștă problemele mate-
matice čele maī grele în somnă.

Dar, în čenepe, atenționă adormitălăi s'a
intșnekată kă totălă. Elă kpede atșnčī kă i-
deile visălăi săș sintă niște ideī reale, adi-
kă kă în lămea reală kopesiōnde niște fan-
te mi evenimente ačestoră ideī imășinare, a-

тснчї омєлѣ е датѣ сѣв доминя висєлї сѣѣ, се спєрїє кїндѣ вєдє їн сомнѣ їмаїне їнпро-зїтоаре, саѣ се вѣкєрѣ кїндѣ висєлѣ її пре-зїнтѣ нїштє счєнє плѣкєтє шї вєсєлїтоаре.

Bїсєрїлє нoастрє дє мѣлтє опї нѣ ласѣ нїчї жнѣ сѣвєнїрѣ їн їнїма нoастрѣ; атєнчї кїндѣ нє дєштєнтѣмѣ дїмїнєага, нѣ нє адѣ-чємѣ амїнтє дє нїчї жнѣ бїсѣ. Оамєнїї вѣ-трїнї, а кѣрорѣ мєморїє с'а слѣбїтѣ, 'шї а-дѣскѣ амїнтє дє бїсєрї мѣлтѣ маї парѣ дє кїтѣ чєї тїнєрї карє аѣ о мєморїє вѣнѣ шї жшoарѣ. Дар кїарѣ тїнєрїї 'шї адѣскѣ амїнтє маї кѣ прєфєрїнѣ дє бїсєрї чє аѣ фѣкєтѣ а-сєрїа лорѣ о їмпрєсїєнє адїнкѣ шї карє сїнтѣ їн старє а фїкса кїарѣ їн сомнѣ атєнѣїнєа лорѣ асєрїа жнєї сєрїї дє їдєї шї дє євєнї-мєнтє лєратє їнтрє дїнсєлє шї фoрмїндѣ о кoн-тїнѣаїєнє дє фантє лѣнѣїтє жнєа їн алтє. Дє ачєєа вєдємѣ кѣ омєлѣ нѣ є їн старє нїчї о датѣ сѣ'шї адѣкѣ амїнтє дїмїнєага кїндѣ сє skoалѣ, дє доѣ бїсєрї дївєрсє карє а вѣзѣтѣ їн нoантєа ачєєа жнєлѣ дѣнє алтєлѣ, їнсѣ фѣ-рѣ їнтєрѣнѣїєнє дє дєштєнтарє їнтрє дїнсєлє. Кѣчї їн мoмєнтєлѣ кїндѣ омєлѣ сє дєштєан-тѣ, їдєєа жнєї сомнѣ чє сє прєзїнтѣ шпїрїтє-лѣї сѣѣ, їлѣ жмплє кѣ тотѣлѣ шї нѣ ласѣ лoкѣ алтїа. Ачєєа єстє шї кєжза дє чє жнѣ омѣ карє, їн мїнѣтєлѣ дєштєнтєрїї жїтїндѣ-сє лє вр'o фєрєастрѣ кѣ лѣмїнѣ, їндатѣ жїтѣ тоатє бїсєрїлє салє; кѣчї їмпрєсїєнєа лѣмїнєї карє oкєпѣ тоатѣ атєнѣїнєа омєлѣї їн мїнѣтєлѣ дєштєнтєрїї, нѣї пєрмїтє ка сѣ'шї адѣкѣ а-мїнтє дє бїсєрїлє дє нїнтє карє рѣмїнѣ а-кємѣ жїтатє кѣ тотѣлѣ.

Дакѣ нє їнтрєвѣмѣ чє єстє кєжза кѣ ж-нєлє дїн бїсєрї нє рѣмїнѣ маї мѣлтѣ тїпѣрї-тє їн їнїмѣ дє кїтѣ алтєлє? нѣстємѣ рѣспєндє кѣ сїнтѣ мѣлтє кєжзє їнтєрїoарє саѣ єстєрїoарє карє прoдѣкѣ ачєєа. Ѓнтрє чєлє єстєрї-oарє сїнтѣ кoпрїнсє пoзїїєнєа кoрпѣлѣї їн патѣ, старєа дєскoпєрїтѣ а жнєї мємєрѣ саѣ партє дїн кoрпѣлѣ нoстрѣ, прєкєжмѣ шї їнфлє-єнѣлє сїмѣжалє дєвїлє карє нѣ сїнтѣ ашєа дє тарї ка сѣ нє skoалє. S. e. жрoмoтє мїчї, їм-прєсїєнїї дє лѣмїнї мїчї, саѣ кїндѣ чїнє-вєа вoрѣштє їнчєтѣ їн жрєкїлє адoрпїтєлѣї, тоа-тє ачєєтє їмпрєсїєнїї їнтрїндѣ їн їнїма лѣї,

прoдѣкѣ о сїмѣїрє вєрѣ, нєдєтєрмінатѣ, апoї нє жрмѣ сє їнкoнжoрѣ шї сє кoмбїнѣ кѣ ал-тє їмаїнє єсїстїнтє їн сѣфлєтєлѣ адoрпїтєлѣї, шї асѣ-фєлѣ прoдѣкѣ нїштє кoмбїнїаїїєнїї вї-зарє шї дє нєкрєзѣтѣ.

Дар кєжзєлє їнтєрїoарє алє ачєєтѣї фєнo-мєнѣ сїнтѣ: їдєїлє чє dоrпїтoрєлѣ лє-а авѣтѣ пєрїїнѣ тїмнѣ їнїнтєа кѣлѣкѣрїї. S. e. кїндѣ амѣ вoрѣїтѣ кѣ чїнє-вєа дє вр'o пєрsoанѣ, дє вр'жнѣ лѣкрѣ їнтєрєсantѣ їнїнтєа d'а адoрпї, атєнчї їн бїсѣ пєрsoанє ачєєа дєспрє карє а фoстѣ вoрѣа вє фїгѣрєа кѣ чєвєа. Афарѣ дє ачєєтєа шї пєсїєнїлє нoастрє їн старєа дє дє-штєнтарє жoкѣ жнѣ рoлѣ їмпрoтантѣ їн бїсє-рїлє нoастрє. Дар шї старєа їнтєрїoарѣ а кoр-пѣлѣї нoстрѣ нѣ рѣмїнє фѣрѣ їнфлєєнѣ дє вї-сєрїлє нoастрє. Ашєа s. e. кoнѣстїєнєа сїн-ѣлѣї кѣтрє канѣ прoдѣчє кѣ нї сє пєрє їн бїсѣ кѣ сѣжрѣмѣ їн аєрѣ, дїн kонтрє кoнѣ-стїєнєа сїнѣлѣї кѣтрє вѣртѣ нє їнфѣїжєєазѣ їн сомнѣ їмаїнєа кѣ пар' кѣ нє koвoрїмѣ рєнєдє дє п'жнѣ мєнтє лє вєлє, саѣ кѣ амѣ кѣзѣтѣ їн алѣ. Дар кoнѣстїєнєа сїнѣлѣї кѣ-трє пєнтѣ прoдѣчє їн сомнѣ о сїмѣїрє фoартє нєплѣкєтѣ, пар' кѣ арѣ фї чїнє-вєа кѣлкатѣ пє нoї шї нє-арѣ апѣсєа, врїндѣ сѣ нє стрїнѣ дє рїтѣ (cauchemar). Ачєєтєа сє їнтїмплѣ маї кѣ сєамѣ лє оамєнїї карє аѣ чїнатѣ шї аѣ мїнкатѣ мѣлтѣ їнїнтєа кѣлѣкѣрїї, шї єстє, прєкєжмѣ амѣ зїсѣ, о сїмѣїрє фoартє нєсѣ-пoртєвїлѣ.

Ашєа дар кєжзєлє бїсєрїлoрѣ нoастрє їн сомнѣ сїнтѣ фoартє дївєрсє, їн кїтѣ пѣстємѣ зїчє, кѣ фїє-карє омѣ арє лѣмєа сє пє карє о жмплє кѣ їдєїлє шї їмаїнїлє салє.

Дар їн сомнѣ, кїтѣ дє вїзарє сѣ фїє вї-сєрїлє нoастрє, тотѣ нѣ сїнтѣ нїчї о датѣ їн kонтрєдїкѣїєнєа кѣ лєїлє шпїрїтєлѣї карє лє жрмєєазѣ їнїма нoастрѣ їн старєа дє дєштєнтарє. Кїарѣ шї їн сомнѣ, шпїрїтєлѣї нoстрѣ koм-бїнѣ нѣмаї їдєї карє аѣ їнтр'їнсєлє oарє-карє рєпoртѣ дє асємѣнарє, саѣ кѣ аѣ єшїтѣ тоа-тє їнтр'жнѣ тїмнѣ саѣ лє жнѣ лoкѣ, саѣ кѣ сє алѣ вр'o лєгѣтѣрѣ кєжзалѣ їнтр'їнсєлє.

O дїфєрїнѣїтѣ їмпрoтантѣ їнсѣ їнтрє старєа дє дєштєнтарє шї ачєєа а сомнєлѣї єстє кѣ їн сомнѣ їмаїнїаїїєнєа нoастрѣ є маї лїбєрѣ шї

mai enerjik, kȳĳi nȳ e ĩnterprȳntȳ prin neĩnȳetata priĩmire a ĩmpresĩonilorȳ prodȳse de simȳirea obiȳektelorȳ din lȳmea esteriolarȳ. De aceea ĩn bisȳ ĩmaȳinaiȳnea noastrȳ e ĩn stare a kombĩna niĩte lȳkrȳri kare nȳ le amȳ vȳzȳtȳ niȳi o datȳ ĩmpresȳnt ĩn lȳmea esteriolarȳ. S. e. vedemȳ kĩte o datȳ ĩn bisȳ ȳnȳ omȳ kȳ arĩni sȳsrĩndȳ, de mi ĩn realitate n'amȳ vȳzȳtȳ niȳi o datȳ ȳnȳ omȳ kȳ arĩni, ȳi amȳ vȳzȳtȳ deosebitȳ oamenĩ mi deosebitȳ naserĩ kȳ arĩni, dar ĩn bisȳ ĩmaȳinaiȳnea noastrȳ kombĩnĩndȳ aȳeste doȳȳ ĩmpresĩni fȳkindȳ dĩntp'ĩnsele ȳna, prodȳȳe astȳfelȳ ȳnȳ omȳ kȳ arĩni sȳsrĩndȳ.

ĩn raportȳlȳ prodȳkȳĩonilorȳ ĩmaȳinare ĩn bisȳriȳle noastre, este o perȳlȳ ĳeneraltȳ foarte ĩmportantȳ, adĩkȳ: sĩntemȳ ĩn stare a face ĩn somnȳ kombĩnaiȳniȳ ȳe nȳ esĩstȳ ĩn natȳrȳ, ĩnsȳ niȳi o datȳ kombĩnaiȳniȳ kontradĩktoare. Aȳa s. e. sĩntemȳ ĩn stare a bĩsa omȳ kȳ arĩni saȳ ȳnȳ lȳȳ kȳ arĩni, de mi ĩn natȳrȳ nȳ esĩstȳ, dar ĩn aȳeste kombĩnaiȳniȳ nȳ este niȳo kontrapȳȳere lȳĩkȳ, prekȳmȳ arȳ fi kindȳ arȳ bĩsa ȳĩne-va kȳ a vȳzȳtȳ ȳnȳ ȳerȳkȳ kȳ natȳrȳ kolȳĩ saȳ kȳ 2 mi 2 fakȳ 5, saȳ kȳ ȳnȳ voȳ mare a tȳekȳtȳ prin ȳpekĩle ȳnȳĩ akȳ mikȳ; toate aȳestea sĩntȳ ĩmposĩbĩlĩtȳĩ lȳĩȳe, kȳĳi konpĩndȳ ĩn sine noiȳniȳ kontradĩktoare, ne kare ȳnȳ omȳ nȳ poate sȳ le ĩmaȳĩne ĩn starea de demtentare, aȳa dar opĩ ȳe lȳkrȳ kare nȳ nȳtemȳ sȳ ni lȳ ĩmaȳĩnȳmȳ fiĩndȳ demtentȳ, nȳ nȳtemȳ sȳ lȳ bĩsȳmȳ niȳi ĩn somnȳ.

Aȳeasta este o obȳerȳaiȳne foarte adĩnkȳ mi filosofĩkȳ, dar sokoteskȳ kȳ opĩ ȳe lȳktorȳ kare va medita ȳeva mai bĩne asȳĩra aȳestȳi lȳkrȳ, o sȳ kȳnoaskȳ kȳ avemȳ dȳentate.

Aȳ fostȳ niĩte filosofĩ foarte ĩndȳelentȳ kare aȳ zĩsȳ ȳnȳ lȳkrȳ ȳe la ĩntĩia vedere se nare foarte paradokȳȳ, ĩnsȳ dȳĩne o medĩtaiȳĩne mai adĩnkȳ se aratȳ kȳ nȳ e aȳa; adĩkȳ eĩ aȳ zĩsȳ kȳ n'avemȳ niȳi o doȳadȳ d'a ne opȳne pretĩnderĩĩ „kȳ toatȳ bĩaȳa noastrȳ nȳ este altȳ niĩkȳ de kitȳ ȳnȳ bisȳ.“ Noi, zĩkȳ eĩ, kindȳ bĩsȳmȳ kȳ facemȳ ȳeva, oare nȳ ni se nare kȳ facemȳ aȳestȳ ȳeva ĩntokmaĩ ka kindȳ l'amȳ fȳkȳtȳ ĩn starea de

demtentare? Kindȳ s. e. ȳnȳ omȳ bĩseazȳ kȳ mȳĩnkȳ la o masȳ bogatȳ, oare nȳ i se nare kȳ ĩa vȳkatele ĩn mĩnȳ, le vaȳ ĩn gȳrȳ mi simte dȳȳeȳaȳa lȳrȳ, ĩntokmaĩ ka kindȳ arȳ mĩnka ĩn realitate? ȳĩne dar ne asĩrȳrȳ kȳ realitatea, adĩkȳ kare o sokotĩmȳ de realȳ, nȳ este mi ea ȳnȳ bisȳ, kȳ toatȳ bĩaȳa este ȳnȳ bisȳ prekȳnratȳ mi neĩnterprȳntȳ mi nȳmaĩ ora morȳĩĩ o ĩnterprȳne?

Aȳeĩ din lȳktorĩĩ nostrĩĩ kare vorȳ medita ȳeva mai bĩne, vorȳ simȳĩ adĩnȳimea aȳestei kestĩĩni.

ĩnsȳ nȳ tȳevȳe sȳ nerȳmȳ kȳ este o diferingȳ ĩmportantȳ ĩntȳe bĩaȳa mi lȳkrȳrea realȳ a omȳlȳi demtentȳ mi ĩntȳe ȳea ĩmaȳinarȳ a adormĩtȳlȳi; adĩkȳ bĩaȳa realȳ se prezentȳ ka ȳnȳ lanȳȳ neĩnterprȳntȳ, ka o ȳnĩtate kontĩnȳalȳ, ne kindȳ bĩaȳa ĩmaȳinarȳ din somnȳ este totȳ mereȳ ĩnterprȳntȳ. ȳnȳ omȳ bĩseazȳ astȳzĩ kȳ e ĩn Konstantĩnopolȳ, se vȳkrȳ ĩntȳ'ȳnȳ ȳarȳmȳ, miĩne poate se bĩseazȳ kȳ este ȳnȳ Mandarĩnȳ ĩn Kĩna mi poi-mĩĩne poate i se va tȳrea kȳ este ȳnȳ membrȳ din Jokey-Club ĩn Londonȳ; kȳ toate kȳ aȳeste tȳeĩ rolȳrĩ nȳ potȳ fi ĩmpresȳnate ĩntȳ'o nerȳoanȳ; kare ĩntȳ'adeȳȳrȳ nȳ e niȳi posesorȳ de ȳarȳmȳ, niȳi mandarĩnȳ, niȳi Klȳbĩstȳ-Englesȳ, ȳi este ȳnȳ onestȳ vȳkanȳ din ȳnele maȳalame ale Bȳkȳreȳntȳlȳi. Pe kindȳ elȳ ĩn toate noiȳĩle este o altȳ nerȳoanȳ kare n'are niĩkȳ de komȳnȳ ȳna kȳ alta, kindȳ se demteantȳ dĩmĩneȳa, vede ĩn toate zĩlele kȳ este totȳ aȳeȳamĩ nerȳoanȳ, mi kȳ fantȳle sale kare le-a fȳkȳtȳ epĩ are o relaȳĩne ĩntĩmȳ kȳ ȳele de astȳzĩ, prekȳmȳ mi ȳele de astȳzĩ vorȳ aveȳ o relaȳĩne ĩntĩmȳ kȳ ȳele de miĩne. Aȳa dar la bĩaȳa realȳ, omȳlȳ ĩnȳene ĩn toate dĩmĩneȳĩle rolȳlȳ bĩeȳeĩ sale ȳnde a lȳsa'o epĩ searȳ, ne kindȳ ĩn bĩaȳa ĩmaȳinarȳ (a bĩsȳlȳi) omȳlȳ nȳ kontĩnȳe ĩn fiemĩ-kare noante rolȳlȳ sȳȳ ĩnȳenȳtȳ din noantea tȳekȳtȳ.

Aȳeastȳ diferingȳ este ama de ĩmportantȳ ĩn kitȳ sĩngȳrȳ e ĩndestȳlȳ a ne konbĩnȳe kȳ bĩaȳa realȳ este kȳ totȳlȳ altȳ-felȳ de kitȳ bĩaȳa ĩmaȳinarȳ ĩn somnȳ.

Dar kĩte o datȳ se ĩntĩmȳlȳ ȳnȳ feno-

menș kęriosș, adikъ: kъ viađa imađinarъ de noantea a omęłı kintirъ Ńi ea o ęnitate ne-ıntrepęntъ, atęnı nerpermitș e foapte greș a fa-че deosebire ıntp'o asemenea viađъ de noantea Ńi ıntpe чеa de zioa.

Eatș че ranopartъ Bulver ın romanuęłș sęș ıntitęlatș „Pelerinul lınę Rinul“ o fan-tę kș totęłș kęrioasș.

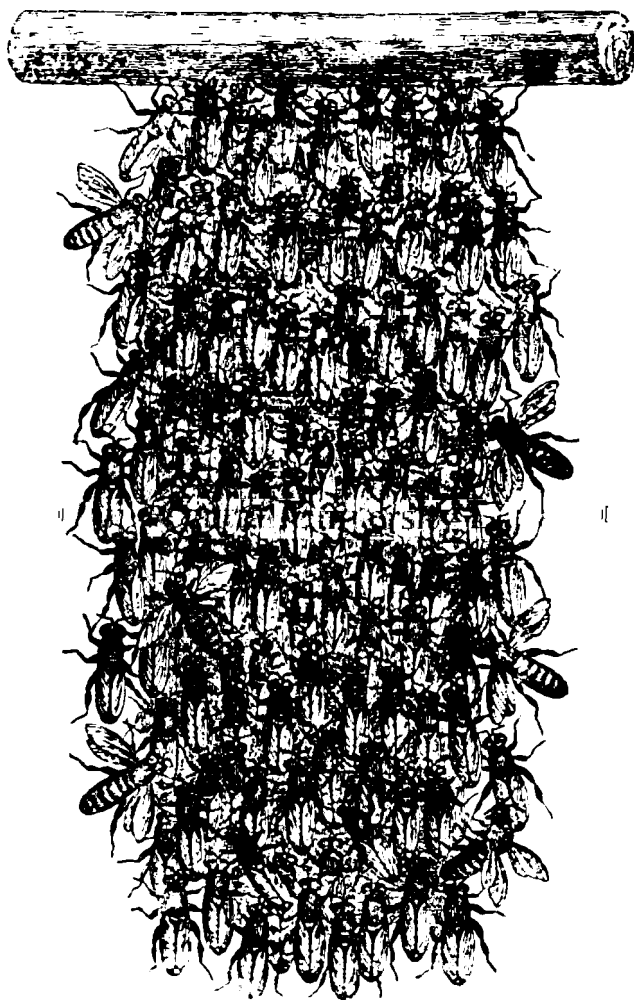
Amș vęzętș, zıче еłș, ęnș stędentș foap-te sırmanș kape tręia ıntp'o mare mizeric; ınsъ natępa vine-fękъ-toape dęrsise aчestı omș visępi ferıcite, a-dikъ: noantea visa kъ este ęnș prinđđ, kъ domnește neste o đa-rъ ıntinsъ Ńi kъ e ın-koжępatș de ģlorie Ńi ferıcipe, ınsъ чełș maı remarкabilș лękrъ a-ıçı era kъ aчestș omș ın toatș viađa лı n'a¹ visatș ęnș altș visș deosebitș de kıtș aчe-sta, Ńi ın fie-kape noante kindș adormea, vi-sęłș ınчenea ępmępile лı din nęnkęłș ęnde ınчetase ın dimeeаđa precedenț kındș s'a deștentatș. Așa đap viađa imađinarъ a aчestı stędentș era o ıntpeđime kontinęalъ

ıntrepęntъ nęmaı prin momentele de deștentare, ıntokmaı kęmș viađa noastpъ realъ e ıntrepęntъ prin momente de somnș ęnde ne simđimș transmętađı ıntp'o altș sferъ de esi-stenđę. Đap stędentęłș aчesta, zıче Bulver, vęzındș kъ netpeче ın somnș o viađъ aша de ferıcite, ne kindș ın stapea de deștentare e-ste aша de mizerabilș, a alesș viađa sa imađinarъ dpentș чеa de kęnetenie, netpekındș

toatș vieаđa лı ın somnș, лękrındș ka ęnș prinđđ sęberanș, skęłındș-se nęmaı pe-ntpъ nęđine momente supre a mınka mi a vedea kıtș de mare este ferıcipea omęłı, ınzestpatș d'o imađina-đisne voratș, kape, ka o divinitate vine-fękъ-toape, este ın stape a skimба o realitate a-ша de mizerabilș ıntp'o лęme imađinarъ aша de ınkintętoape Ńi vřilıantș!

Đap đakъ чıne-va vřındș sș ne ıntpebe kape din amındoъ esi-stenđele aчestı stę-dentș era чеa adevę-ratș mi чеa imađi-narъ? nę Ńiș zęș че pęșnęnsș sș đęmș!

(Ba ępma).

Emigraцiunea albinelorș.

Kęestıni agrıkołe.

ALBINELE.

Insektele kape de-amș alesș akęmș supre obiektș, sıntș albinele. Kıarș Pitagora a spiratș: „Fatș fręmoasș, ıntreabъ ne лę-„krętoarea albinъ daka floarea nę slęжamte „ла altș чеa de kıtș a faче vęketępi.“ Ad-mırabılъ idee, kape koprinde o lekđisne maı admırabılъ! — Aчeste mıçı insekte ne arętș

ęnș snektakolș de nekpezętș d'o sođietate чı-vılizatș, d'o ierapxie Ńi d'o askęltare a a-челopș maı mıçı kętpe чeлe maı marı. — ın fie-kape stępș se afлъ treı felępi de albine, adikъ pasa pıгалъ (domnitoape), pasa лękrъ-toape, femeiasкъ, Ńi pasa vęrvęteaskъ. Din-tpe лękrętoape este o klasъ kape este ınęp-

чинатъ а адзна лѣкрѣрїле де нѣтрїпе пентрѣ колонїа ши материалѣрїле де клѣдїре, ѓн време кѣ челе-л-алте класе каре се нѣмескѣ *doire*, сїнтѣ ѓнсѣрчїнаде кѣ ѓнгрїжїреа касїї дїн нѣснтрѣ ши кѣ крештереа нѣлорѣ. Кїндѣ о колонїе се ашеазѣ ѓнтр'ѣнѣ стѣнѣ, астѣнѣ маї нainte тоате гѣзрїле лемнѣлї кѣ чеарѣ ши пе зрмѣ факѣ фарѣрї (gateaux) кѣноскѣте пентрѣ адмїрабїла лорѣ констрѣкцїоне; кѣсѣделе фарѣлорѣ сїнтѣ потрївїте зна кѣ алта, нѣмаї челе пентрѣ паса роїалѣ сїнтѣ маї марї. — Кїндѣ се наскѣ албїнеле дїн паса роїалѣ, тоате албїнеле стѣнѣлї се грѣбескѣ а ле пѣне ѓн деосевїте кѣсѣде (челѣле) дїн челе маї фрѣмоасе ши комодѣ, ѓнгрїжескѣ пентрѣ дїн-селе кѣ хранѣ ши тоате челе де трѣвзїндѣ, пїнѣ че с'аѣ десволтатѣ корпѣрїле лорѣ дїн стареа де ларѣс пїнѣ ла ачеа старе де инсектѣ десѣврїштѣ. Атѣнчї ачесте албїне регале есѣ дїн кѣсѣделе лорѣ, ши фїндѣ кѣ ѓнтр'ѣнѣ стѣнѣ нѣмаї о албїнѣ регалѣ поате домнї, де ачееа ѓнчепѣ ачесте претенденте але тронѣлї сѣ се лѣнте зна кѣ алта.

Ла ачестѣ спектаколѣ де лѣнтѣ асїстѣ тоатѣ попѣлацизнеа стѣнѣлї, адїкѣ 15 пїнѣ ла 20 мїї де албїне, аштентїндѣ емїреа ачестеї лѣнте. Каре дїн рївале вїрѣште, оморїндѣ саѣ тонїндѣ пе алтеле, ачеста рѣмїне реїїна домнїтоаре ѓн стѣнѣ, ши прїїменте ѓнкінѣчїзнеа а тоатѣ попѣлацизнеа албїноасѣ. Тоате се окѣпѣ де акѣмѣ ѓн вїїторѣ де дїн-са, кїндѣ еа мерѣе, тоатѣ лѣмеа се дѣ ла о парте, кїндѣ стѣ, тоате о ѓнконжорѣ ши албїнеле лѣкрѣтоаре о мїнрїе. — Пе кїндѣ албїна реїїнѣ рѣмїне тотѣ д'азна а касѣ ѓнгрїжїндѣ пе албїнеле пѣзїтоаре кѣ грїжа касеї ши храна нѣлорѣ, челе-л-алте албїне лѣкрѣтоаре сворѣ пе кїмпѣ дїн флоаре ѓн флоаре, дїн каре їа мїереа ши чеара адѣкїндѣ-о ѓн четатеа лорѣ. Нѣмаї кїте о датѣ се ѓнтїмплѣ ка албїна реїїнѣ сѣ се факѣ нелїнїштїтѣ, сїмѣндѣ о дорїндѣ ноѣ, кѣстїндѣ а е ши афарѣ дїн четатеа еї; знѣ сїмтїментѣ ноѣ о тѣрѣзрѣ, ѓн време пе кїндѣ попѣлѣлѣ еї о овсервеазѣ кѣ мїраре. Ѓн фїне д'о датѣ с'арѣнкѣ ѓн аерѣ, пе кїндѣ амантѣлѣ ѓндрѣснеште а о зрма. Ачї сѣзтѣ волта черѣлї, ле-

гѣнатѣ прїн зѣфїрѣ, кѣсноамте дѣлчегадѣ аморѣлї пентрѣ ѓнтїамї-датѣ. Ѓнтрїндѣ дѣнтѣ 24 де оре, ѓнчепѣ а пѣне оабле, фїе-каре оѣ ѓнтр'о деосевїтѣ челѣлѣ прегѣтїтѣ. Пїнѣ ѓн треї сѣнтѣмїрї с'аѣ пѣсѣ ла 12 мїї оаб; ачесте оаб сїнтѣ тоате де парте фемееаскѣ, нѣмаї де ла а знѣ-сїре-зечелеа лѣнѣ ѓnainte ѓнчепѣ а пѣне ши оабле де парте вѣрѣвтеаскѣ. Дѣ-пѣ 4 зїле есе дїн оаб о ларѣвѣ албїноарѣ. Албїнеле лѣкрѣтоаре ѓнгрїжескѣ пентрѣ ларѣве кѣ знѣ фелѣ де чїорѣвѣ че о прегѣтескѣ, мї (лѣкрѣ кѣрїосѣ!) ачестѣ хранѣ поате сѣ skimѣе фїреа ларѣвї лѣкрѣтоаре ѓн ларѣвѣ де о албїнѣ реїїнѣ. Ла 5 зїле дѣнтѣ намтереа ларѣвї, албїнеле доїчї астѣнѣ челѣлеле лорѣ, дѣнтѣ каре ларѣва се 'нфашѣ ѓнтр'о рогоашѣ ѓн каре рѣмїне 13 зїле, атѣнчї есе о албїнѣ перфектѣ, дар албїна вѣрѣвтеаскѣ есе дѣнтѣ 7 зїле. Ѓн лѣна лїї Іѣлїе, албїнеле фемеештї оморѣ пе албїнеле вѣрѣвтештї, де каре колонїа нѣмаї аре нїчї знѣ фолосѣ. — Рїндѣїала ши актївїтатеа домненте тотѣ д'азна ѓн колонїа албїнелорѣ. — Актївїтатеа ши ферїчїреа е претстїнденеа; дар ачестѣ актївїтате, ачестѣ рїндѣїалѣ ши ачестѣ ферїчїре атїрнѣ нѣмаї де есїстенга реїїнеї. Кїндѣ реїїна ва перї, тотѣ стѣнѣлѣ есе прѣпѣдїтѣ, тоате лѣкрѣрїле сїнтѣ пѣрѣсїте, ши че трѣвзїндѣ аѣ еле атѣнчїеа де лѣкраре, кїндѣ д'о датѣ маїка попѣлѣлї, сїнгрѣрѣ каре есе ѓн старе а продѣче о ѣенерацизне ноѣ, сїнгрѣрѣ каре есе ѓн старе а консерва ѣенѣлѣ албїнелорѣ, нѣмаї есе?

Ачестѣ пѣртаре а ачесторѣ мїчї инсекте, мї се паре кѣ поате фї нѣмаї продѣктѣлѣ знеї адїнчї рїндїрї. Де ачееа фїлософѣлѣ, моралїстѣлѣ, полїтїкѣлѣ рѣмїне ѓнкременїтѣ де мїраре, еї раїїонезѣ ши нѣ прїченѣ, пе кїндѣ омѣлѣ релїѣїосѣ прїчене фїндѣ кѣ крѣде; крѣде кѣ есе о ѓнтелїѣенѣдѣ дївїнѣ каре рѣсвеште мї се манїфестеазѣ ѓн тоате фїнґеле натрїеї ка о флакѣрѣ немѣрїнїтѣ, каре рѣснїнденте пазеле лѣмїнеї еї neste тоатѣ ѓн-фїндепеа немѣрїнїтѣ а знїверсѣлї!

Кїндѣ знѣ стѣнѣ с'а змїлѣстѣ кѣ албїне neste мѣсѣрѣ, атѣнчї о парте дїн попѣлацизнеа стѣнѣлї емїреазѣ ши се ашеазѣ ла знѣ алтѣ стѣнѣ. Ла ачестѣ емїрацизне, ванда

saḥ ceata de albine svoapъ интр'єнѣ modѣ пар-
tikларѣ strinse зна de кѣтре алта (vezī fi-
гѣра). Aceste emigrațiunii se șmezeḥ mai totḥ
d'azna інтре 10 ore de dimineaḥ mi 3 ore
dșne amiază-zī; înainte d'a інчене emigrațiū-
nea, se așde în stєnѣ єнѣ sromotѣ partik-
лар пар' кѣ 'mi iaḥ adio зна de ла алта, пе
șpmъ svopѣ нșmai kite-ва albine afarъ. De
mșlte opī reḥina se aflъ інтре ачесте пșḥine
kape formezeḥ o avantă-gardъ. Kite-ва minște
mai пе șpmъ vinḥ albinele лșkrъtoare kape
vorѣ sъ meapгъ mi ele; atșnчī vanda се ін-
fъḥimeazъ în aerъ ka o fșrtєnъ кѣ zъnadъ
kindѣ kade iarna. Kindѣ reḥina нș се aflъ
інтре челе dintiūș, atșnчī ele се ашеzeḥ пе
ramșrile арборилорѣ. mi ачелеа kape ле șr-
mezḥ се пșнѣ гъmadъ neste челе dintiūș mi
ашtentѣ пе reḥina. Ea niчī нș poate sъ svoa-
pe аша de iste ka челе-л-алте, кѣчī arinile
ei sінтѣ mai skșpte. Dșne че reḥina a venitḥ
mi s'a ашеzatḥ șnde-ва, аколо се dșkḥ челе-
л-алте mi o kōnжоаръ. Šniū аș fșkztḥ чер-
kape mi а лeratḥ reḥina printp'єнѣ firъ de
пърѣ de єнѣ вѣḥḥ пе kape л'a пșptatḥ în mī-
нъ plimbindșse кѣ dīnsъ în гъḥdinъ mi аș
vșzstḥ кѣ albinele аș șrmatḥ вѣḥḥ, adikъ
пе reḥina лорѣ. Аша dap kindѣ чине-ла во-
ште ka sъ ашеze stєnѣлѣ нșoḥ ла єнѣ lokḥ,
sъ поарте reḥina пе єнѣ вѣḥḥ șnde voште
mi poate sъ fie sigșrѣ кѣ тоатъ ceata o ва
șrma.

Крептереа албинелорѣ.

Kindѣ în лșna лѣ Fevșarie saḥ Martie
se арѣтѣ zile fșrmoase mi kalde, atșnчī tre-
vșe stєnī destєnaci, кѣ șkonḥ ka albinele
kape iarna ședḥ toate гъmadъ ла єнѣ lokḥ
fșrъ niчī o mișkape, sъ се кșреде vine. Dap
daka пе șpmъ iar се ва рѣчī timpєлѣ, atșnчī
trevșe stєnѣлѣ astєnatḥ din noḥ. Kindѣ stъ-
пєлѣ este deskisḥ, albinele sinșre ілѣ кș-
рѣḥḥ, adikъ daș afarъ totḥ rșnoiєлѣ, mortъ-
чїєnile mi toate лșkrșrile streine kape аș
інtratḥ аколо. Dap daka єнѣ obiektḥ este
преа mare în kitḥ пș potḥ sъ'лѣ dea afarъ,
ілѣ akoperъ de жърѣ импрежърѣ кѣ чеаръ.

Аша dap kindѣ s'a інкєlzitḥ timpєлѣ mi ал-
binele аș trevșindъ sъ се кșрѣде, dakъ stъ-
пєлѣ рѣminc astєnatḥ, albinele de friкъ d'a
нș mīnжи stъпєлѣ лорѣ, niчī нș се кșрѣḥḥ, чī
се болъveskḥ; інсъ fiindḥ кѣ primъvara пъ-
mīntєлѣ kape се aflъ інaintea stєnѣлѣ poate
sъ fie інкъ преа рече, în kitḥ albinele kape
kadḥ пе dīnsєлѣ emindḥ din stєnѣ, poate sъ
інреде mi sъ moapъ, de ачееа е vine ka sъ
пșе чине-ва чева пае пе пșmīntєлѣ kape се
aflъ інaintea гъșrīi stєnѣлѣ. Dap opī кșmḥ,
trevșe чине-ва sъ аїбъ o de апроане obser-
vațiune ka інтр'алbinele че аș кѣzstḥ moap-
te sъ нș се аfle reḥina, кѣчī în ачестḥ kazḥ
trevșe fșrъ пердере de timpḥ sъ пșе în лș-
krape mi sъ ia mișлоаче гравниче d'a skъпа
stєnѣлѣ kape е ameninḥatḥ de pisinipe mi de
пердереа албинелорѣ sale.

Kindѣ гъșeute чине-ва farșrī akoperiḥi
кѣ пștrezevime kape се інтїmplъ kindѣ а ръ-
masḥ stєnѣлѣ преа mșлтḥ timpḥ akoperitḥ ka
sъ нș інтре aerḥ аколо, atșnчī trevșe sъ се
tae farșrīi чеї пștrezi. Asemenea trevșe skosḥ
din stєnѣ toate џєștєrile de пѣiaженї, лș-
tșrīi mi ларвеле kape се aflъ лїngъ stєnѣ
trevșe omorīḥi, кѣчī noantea ачешї лștșrīi
се skolḥ, svopѣ în stєnѣ, пșнѣ аколо оaлѣ
лорѣ kape devīnḥ вѣtșmъtoare албинелорѣ.
Dap mi кѣївєrїle de vesne trevșe депșrtate.

Fiemī-kape albīnъ individєalъ нș poate
sъ раvde mșлтḥ firḥ mi інriаḥ ла 4 saḥ 5
grade (neste Zero), dap kindѣ се aflъ mșlte
albīne adșnate ла єнѣ lokḥ, atșnчī ele ін-
sewi prodșkḥ o кѣлѣrъ mare mi sінтѣ în
stape sъ раvde єнѣ firḥ de 12 grade sșvtḥ
Zero kiapḥ! Аша dap кѣ kitḥ єнѣ stєnѣ е
mai поnєлатḥ, кѣ atītḥ poate sъ раvde mai
mșлтḥ firḥ; інсъ mai vine este ka iarna sъ
ḥie чине-ва stєnī în niвnїde saḥ în odъї ръ-
koroase mi vine aerisite.

Аlbinele mъnīnkḥ foarte пșḥinḥ iarna,
кѣ ii atșnчī інriєḥḥ mi рѣmīnḥ atīpnate saḥ
кѣлkate sșvtḥ farșrī, інсъ kindѣ ле demtean-
тḥ кѣлѣrа de primъvara înainte d'a пștea
sъ adșne mїereа dșne florile din kīmnḥ, а-
tșnчī ele avīndḥ foame mi neavīndḥ алḥ чева
de mīnkatḥ, mъnīnkḥ farșrīi лорѣ.

Kindš faršpīi sīntš fšpš miepe, atšnčī trevše sš se pše īn stšpš faršpī plainī kš miepe saš kīapš miepe roalz īn faršpīi ne-adīnčī mī īn faršpīi trevše pše fipe de pae lšnčī ka nīnte podšpī ne kape stīndš albīnele kindš vorš mīnka sš nš kazš īn miepe mī sš se īneče. Ačeastš mīnkape trevše datš seara kindš se īntopkš albīnele dīn eskšpsīznīle če le fakš zīoa, mī e vīne ka miepea sš fie všratš īn stšnš ne d'asspīra mī lšate prekaszīznī ka sš nš se verpe nīmīkš dīn stšpš afarpš, kščī ačeasta va atrače alte albīne streīne kape fšpš miepe.

E kšpīosš a vedea lšntele čele sīnšepoase kape se fakš īntre albīne la okazīšneea fšptīmašlšī de miepe, de mī altmīntepīleea albīnele sīntš īnsekte foarte sočīabile mī pačīfīče tšpīndš īntre dīnsele īn čea maī všpš opīndšīalz.

Albīnele iaš miepe nš nšmaī dīn flopī, čī de vnde o ršseskš. Aša dap kindš o albīnš a deskoperīš. s. e. o oalz kš miepe, atšnčī vestehte ne kamaradele eī mī revīne kš altele maī mšlte sīpe a mīnka īmpīrešpš tesazšlšī pīešiosš če a ršsīš. Nš treče mšlatš tīmpš mī vīnš sšte mī kīapš mīī de albīne kape skotš mī fšpš miepe dīn oalz kītš potš mī o dškš la stšpšlšī lorpš. Dap lškomīa lorpš dšne miepe e aša de mare īn kītš, kīte o datš se apšnkš īn čete marī īn pšntpšlšī stšpšlšī mī kš sīla skotš afarpš miepea če ršseskš akolo īn faršpī m' o mšnīnkš. Apōī eatš šnš lškšpš kšpīosš! albīne oneste devīnš xoaje nšmaī pīn nečesitate, adīkš kindš foametea le stpīntopeazš, atšnčī mepš mī fšpš miepe de la alte albīne, dap dakš albīnele o datš s'aš obīčnšitš kš fšptīmašpī, atšnčī fšpš mī fšpš nečesitate mī devīnš pentpš stšpšpīle vėčīne o kalamīšate ne-sšportavīlš; maī kš seamš ačeste čete de xočī atakš stšpšpī če aš pōpšladīšne mīkš

saš kape se afšlš fšpš pēpīnš, adīkš īntp'šnš felš de anapšīe mī nš pšzeskš vīne īntīapea stšpšlšī lorpš. Dap mī atšnčī čele atakate se apšpš. kš eneršīe mī īšdealz, mī s'aš všzštš vštšlšī sīnšepoase špīmdšse īntre albīnele atakate mī čele xoaje.

Ka sš deskopere vīne-va kšpīndš dakš īn stšpšlšī sšš se špīmeazš fšptīmašlšī saš nš, sš'lš vīzīteze dīmīneada mī seara. Apōī všzīndš noantea ne kindš albīnele dīn alpī stšnī sīntš akolo īn repašš, albīnele dīntp'šnš stšpš svopš afarpš īn čete marī tīpziš noantea, atšnčī se mīte kš ačeste albīne opī kš sīntš atakate mī mepš sīpe apšpīre, saš kš ele sīnšpīe sīntš žefšītoape; kščī la albīne ka mī la oamēnī fšptīmašlšī se špīmeazš noantea. Dap mī dīn svopšlšī īnkoače īnkoloz fšpš pēgšlš mī īntp'šnš stōmotš partīkšlarš, poate sš kšnoaskš vīne-va o vandš de albīne xoaje kape všmlš dšne fšptīmašpī. Dap kindš vīne-va va sš afle de vnde vīne o asemēnea vandš de fškštoape de pšš, sš īnsēmneze kīte-va dīntp'īnsele kš tīvīšpš mī sš špīmeze dšpšmlš lorpš, atšnčī o sš afle de vnde vīnš.

Ka sš apere vīne-va stšnīī sšī de albīne žefšītoape, sš lase toamna mī pīmšvara nšmaī nīnte rššpī mīčī deskīse la stšnī, īn kītš nšmaī 2 saš 3 sš poatš emī saš īntpa p'āčele rššpī.

Kindš a ršsīš vīne-va stšpšlšī albīnīlorš žefšītoape sš'lš depšpīteze foarte departe de vėī-l-alpī stšnī, dap dakš nš poate, atšnčī sš pše īn lokšlšī stšpšlšī atakatš šnš alš stšpš golš kš o skīndšpš mīkš la ršpa īntpšpīī, atšnčī albīnele žefšītoape īmašīnīndš mī kš vorš ršsī miepe īn ačestš stšpš, vor īntpa mī nš vorš maī pštea emī, mī kš kīnšlš ačesta vorš pšmīnea pīnse.

(Va špīma).